

А. Рум'янцева

**КАФЕДРА ФОРТЕПІАНО ХАРКІВСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ АКАДЕМІЇ КУЛЬТУРИ
В РЕТРОСПЕКТИВІ ХХ–ХХІ СТОЛІТЬ (ДО 95-РІЧЧЯ ХДАК)**

А. Rumiantseva

**DEPARTMENT OF PIANO OF KHARKIV STATE ACADEMY OF CULTURE
IN RETROSPECTIVE OF THE XX–XXI CENTURIES
(TO THE 95TH ANNIVERSARY OF KSAC)**

Представники однієї з найстаріших і провідних в Україні — харківської фортепіанної школи — зробили вагомий внесок у розвиток національної і світової музичної культури. Виконавські та педагогічні досягнення харківських піаністів відомі не тільки в Україні, а й у світовому музичному середовищі. Свій внесок у доробок піаністичної культури Харкова роблять і фахівці кафедри фортепіано Харківської державної академії культури.

Протягом свого існування кафедра зазнала кілька структурних змін і довгий час існувала як складова кафедр музикознавства (1964–1977, 1987–1993) і теорії музики та фортепіано (1993–2017). Як самостійна структура кафедра фортепіано функціонувала з 1977 по 1987 р. і остаточно була сформована у 2017 р. в результаті реорганізації та розподілу кафедри теорії музики й фортепіано.

Підґрунтя для успішного розвитку кафедри фортепіано заклали високо-професійні педагоги-піаністи (Велесевич Ю. М., Власенко О. Є., Вороніна Т. С., Гінзбург В. І., Глазіріна Т. О., Дедусенко Ж. В., Зимоглед Н. Ю., Корольова Н. П., Лекумович Л. Б., Монахова С. В., Ніколаєва Г. О., Осмакова О. А., Павлова Л. П., Потапова В. Ф., Школьнікова І. М., Щепачова І. В., Фекете О. В., Яншина Т. В.), які впродовж різних років удосконалювали піаністичну майстерність здобувачів, творчо збагачували методичні принципи фортепіанного виконавства і демонстрували особистий виконавський професіоналізм на концертних виступах.

Якісні трансформації кафедри в різні періоди сприяли також і її керівники. Передумови для еволюційного розвитку кафедри були започатковані членом Харківської організації Спілки композиторів України, видатним піаністом, музикознавцем, доц. О. А. Жуком (1907–1996), під керівництвом якого (1964–1969) зріс науковий та творчо-виконавський потенціал кафедри, посилився її авторитет. Творча спадщина, музично-теоретичні та методичні праці наступного завідувача кафедри (1969–1977), члена Харківської організації Спілки композиторів України проф. І. С. Польського (1924–2001) також сприяли подальшому розвитку кафедри. Свій внесок в удосконалення педагогічної, творчо-виконавської та науково-методичної діяльності кафедри зробили її керівники: Т. С. Вороніна, К. І. Чернишова (1977–1982), В. І. Куразаєва (1982–1987), О. І. Козак (1987–1993).

З 1993 р. кафедру фортепіано очолює О. Д. Скляров (1947) — заслужений діяч мистецтв України (1998), професор, член Національної Всеукраїнської музичної спілки, концертмейстер Харківської державної обласної філармонії, дипломант конкурсу «Вища школа Харківщини — кращі імена» (2007) у номінації «Завідувач кафедри». Проф. О. Д. Скляров відомий харків'янам як висококваліфікований фахівець, учасник офіційних міських і обласних мистецьких заходів, концертує музикант, який має фондові записи на державному радіо та телебаченні. Педагог

виховав кілька поколінь музикантів, серед яких є лауреати та дипломанти міжнародних та національних фестивалів і конкурсів, заслужені працівники культури України, Відмінники освіти. У 2023 р. виповнюється 50 років з початку творчої діяльності О. Д. Склярова у ХДАК. За роки його керівництва значно підвищився науковий цenz кафедри фортепіано, було запроваджено (наприкінці 90-х рр.) нову спеціалізацію — «Музичне мистецтво естради» спеціалізація (фортепіано) і нову освітню програму «Фортепіано» (2020), завдяки чому кафедра вийшла на новий якісний рівень і збільшила спектр спеціальних дисциплін, таких як «Спеціальний інструмент» (фортепіано), «Концертмейстерський клас», «Камерний ансамбль», «Історія фортепіанного виконавського мистецтва», «Історія фортепіанної педагогіки», «Фортепіанний ансамбль», «Інтерпретація фортепіанних творів» тощо. У цьому контексті Олександр Давидович розробив власний практичний курс «Практикум з настроювання та ремонту фортепіано». За багаторічну плідну працю в галузі культури О. Д. Скляров має Відзнаку Міністерства культури і туризму України (2007).

Дуже плідною на кафедрі теорії музики та фортепіано була діяльність (1992–2017) доктора мистецтвознавства, проф. І. І. Польської, яка взяла на себе керівництво науково-методичною роботою кафедри і сприяла підвищенню наукового потенціалу факультету музичного мистецтва. І. І. Польська є розробником програм і курсів лекцій з дисциплін: «Історія та теорія музичного виконавства», «Магістерський семінар», «Музична естетика», «Музична психологія», «Музична педагогіка», «Проблеми виконавського музикознавства» тощо. Доробок дослідниці містить понад 200 власних наукових і науково-методичних праць та десятки успішних захистів її аспірантів та докторантів. Дякуючи високопрофесійному науковому керівництву проф. І. І. Польської педагогі факультету музичного мистецтва ХДАК здобули ступінь кандидата мистецтвознавства (Г. М. Бреславець, В. Г. Бойко, В. В. Воскобойнікова, О. В. Єрошенко, І. Ю. Коновалова, Я. М. Котенко, А. Ю. Рум'янцева, О. О. Тарасова) і ступінь доктора мистецтвознавства (О. І. Козак, В. М. Щепакін, І. Ю. Коновалова). Під керівництвом Ірини Іллінни на факультеті музичного мистецтва (з 2005 р.) був запроваджений процес підготовки й захисту магістерських робіт і відкрито аспірантуру та докторанту за спеціальністю 17.00.03 — Музичне мистецтво (з 2009 р.). І. І. Польська — член редколегії збірника наукових праць «Культура України»; член редколегії та науковий редактор журналу «Вісник Міжнародного Слов'янського університету» (серія «Мистецтвознавство») (2000–2013 рр.); керівник наукової теми кафедри теорії музики та фортепіано (1993–2017 рр.), засновник і президент Асоціації фортепіанних ансамблів в Харкові (з 1998 р.); член Міжнародної асоціації фортепіанних дуетів; член харківського Шубертівського товариства (з 1993).

Коло інтересів професорки не обмежується науковою роботою, педагог була першою виконавицею багатьох фортепіанних, концертних, камерно-інструментальних та камерно-вокальних творів харківських композиторів. Проф. І. І. Польська — дипломант обласного конкурсу «Вища школа Харківщини — кращі імена» в номінації «викладач професійно-орієнтованих дисциплін» (2009). За плідну роботу була нагороджена Почесною грамотою управління культури виконкомом Харківської обласної Ради народних депутатів (1982), Почесною грамотою Харківського обласного відділення Музичного товариства УРСР (1983), Почесним

дипломом Академії мистецтв України (2009), Почесною Грамотою виконкому Харківської міської ради (2009).

Продовжувачами інтенсивної науково-методичної діяльності на кафедрі (з 2017 р.) стали доктори мистецтвознавства Рябуха Н. О. та Щепакін В. М., які успішно суміщають всі види творчої діяльності у фортепіанній сфері: розробляють курси лекцій для нових дисциплін; готують здобувачів до Міжнародних музичних фестивалів, конкурсів та науково-практичних конференцій; беруть участь у всеукраїнських та міжнародних конкурсах і фестивалях мистецтв у якості членів журі; активно й плідно займаються дослідницькою роботою і публікують монографії, наукові статті, тези та навчально-методичні матеріали; розробляють нові освітні програми, готують документацію для акредитацій, а також передають дослідницький досвід своїм аспірантам.

Нині на кафедрі склався науково-педагогічний колектив викладачів-митців, однодумців, серед яких викладачі з великим досвідом роботи (проф. Скларов О. Д., доц. Щепакін В. М., доц. Рябуха Н. О., доц. А. Ю. Рум'янцева, ст. викл. О. Л. Кріпак), а також молоді початківці, кандидати мистецтвознавства (Степанова О. Ю., Ніколенко Р. В., Сердюк Я. О., Калашнікова А. І.). Всіх об'єднує активність, цілеспрямованість і творчий підхід до педагогічної, виконавської та наукової діяльності.

За майже шістдесятирічний термін існування кафедра фортепіано здійснила якісний стрибок від викладання загального фортепіано й додаткового інструменту до випускової кафедри, яка готує спеціалістів зі спеціального фортепіано. Зберігаючи кращі традиції вітчизняного піанізму, члени кафедри постійно вдосконалюють освітні програми, опановують новітні методики викладання, підвищують кваліфікацію, що є підґрунтям успішного розвитку піаністичної майстерності здобувачів.

Н. Зимогляд

ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ФОРТЕПІАННОЇ ШКОЛИ ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ

N. Zymoglyad

FEATURES AND PROBLEMS OF THE DEVELOPMENT OF THE UKRAINIAN NATIONAL PIANO SCHOOL OF THE FIRST HALF OF THE XX CENTURY

Статус національної фортепіанної школи як системного явища культури з феноменологічного ракурсу виявляється в її багаторівневості та відповідності функціонального кола професійної освіти системі парадигмальних настанов і духовно-ціннісних орієнтацій історико-культурної доби. За таких умов фортепіанна школа постає потужною розгалуженою системою, функціонально орієнтованою на виконання таких суспільно важливих місій, як збереження й відтворення у творчій діяльності духовно-ціннісних орієнтацій, культурного спадку, національних традицій; формування творчої особистості, життєвим кредо якої є трансляція та творча інтеріоризація-інтерпретація духовного, художнього доробку людства й, зокрема, нації; забезпечення духовного, зокрема, художнього життя спільноти тощо.